

Ympäristövahinkojen toissijaisten vastuujärjestelmien kehittämisen lainsäädäntöhanke (TOVA-lainsäädäntöhanke) Dnro VN/11745/2019

OHJAUSRYHMÄN KOKOUS 11/2021

Aika: 31.5.2021 klo 13.00-15.30

Paikka: Teams-yhteys

Paikalla:

Leena Ylä-Mononen, ympäristöministeriö, puheenjohtaja

Oili Rahnasto, ympäristöministeriö

Merja Huhtala, ympäristöministeriö/öljysuojarahasto

Armi Liinamaa, valtiovarainministeriö

Atro Andersson, valtiovarainministeriö

Tuula Manelius, työ- ja elinkeinoministeriö

Merja Vuori, Kemianteollisuus ry

Pia Vilenius, Kemianteollisuus ry

Fredrik Blomfelt, Metsäteollisuus ry

Jari Salila, oikeusministeriö

Helena Kontkanen, konkurssiasiamiehen toimisto

Kimmo Peltonen, Turvallisuus- ja kemikaalivirasto

Satu Lyytikäinen, Etelä-Suomen aluehallintovirasto

(edustaa aluehallintovirastoja sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksia)

Marko Nurmikolu, Suomen Kuntaliitto

Pekka Suomela, Kaivosteollisuus ry

Amanda Aalto, Finanssiala ry

Mika Kättö, sisäministeriö

Matti Sjögren, Ympäristövakuutuskeskus

Satu Räsänen, Elinkeinoelämän keskusliitto EK

Minna Ojanperä, MTK

Matti Kattainen, Suomen luonnonsuojeluliitto

Jouko Tuomainen, Suomen ympäristökeskus

Sini Pietilä, ympäristöministeriö

Mari-Linda Harju-Oksanen, ympäristöministeriö

Anni Juvonen, ympäristöministeriö

Kati Leskinen, ympäristöministeriö

1 § Kokouksen avaus ja asialistan hyväksyminen

Leena Ylä-Mononen avasi kokouksen. Hyväksyttiin asialista. Ohjausryhmälle ilmoitettiin tiedoksi, että ministeriöt ovat päässeet yksimieliseen ratkaisuun öljysuojarahastosta. Nykyinen öljysuojarahasto ja tuleva TOVA-rahasto yhdistetään yhdeksi rahastokokonaisuudeksi. Asiasta kerrotaan tarkemmin jäljempänä.

2 § Edellisen kokouksen pöytäkirja

Pöytäkirja hyväksyttiin sellaisenaan ja se julkaistaan valtioneuvoston säädösvalmistelun ja kehittämishankkeiden sivustolla (<https://valtioneuvosto.fi/hankkeet>; TOVA-lainsäädäntöhanke, YM033:00/2019).

3 § ÖSRA/TOVA-kokonaisuus

Merja Huhtala (YM) esitteli öljysuojarahaston ja öljyntorjunnan tulevaisuutta koskevan ratkaisun vaikutusta TOVA-järjestelmien kehittämistyöhön ja tähän pohjautuvaa järjestelmän rakennetta eli valtion talousarvion ulkopuolista rahastoa. Mari-Linda Harju-Oksanen (YM) esitteli TOVA-lainsäädäntöhankkeen aikataulua ja kävi läpi järjestelmien kehittämisen peruslähtökohtia sekä vakuutusalan ehdotusta ympäristövahinkovakuutuksen kehittämisestä.

Keskusteltiin kalustoinvestointien harkinnanvaraisesta rahoittamisesta ÖSRA/TOVA-järjestelmästä; aihe herätti erilaisia näkemyksiä. Keskustelussa tuotiin esiin kriittisiä näkemyksiä ÖSRA:n ja TOVA:n yhdistämisestä. Torjuntavalmiuden ylläpitoon liittyvät hankinnat siirtyvät hyvinvointialueiden rahoitettaviksi, jolloin rahoitus niihin tulee suoraan valtion budjetista. Työjaostolle esitettiin kysymys, miksi kalustoinvestoinnit tulisi ottaa mukaan rahastoon, kun myös niistä aiheutuvat kustannukset voitaisiin korvata suoraan budjetista.

Todettiin, ettei TOVA-maksua ole tarkoitettu harkinnanvaraisten kalustohankintojen korvaamiseen, vaan niiden rahoitus tapahtuu erillissiirtoina suoraan valtion budjetista. Näitä kahta rahanlähdettä ei sekoiteta keskenään, vaan ne käytetään niille varattuihin kohteisiin. Harkinnanvaraisten kalustoinvestointien avulla ylläpidetään ympäristönsuojelun hyvää tasoa, jonka ei tule laskea muutostilanteesta huolimatta.

Keskusteltiin öljysuojarahaston korvattavuusmallista ja siitä, onko se esikuvana myös tulevalle rahastolle. Keskustelua herätti myös järjestelmään kerättävät maksut ja se, onko maksuissa eriytymistä öljyvahinkojen ja muiden ympäristövahinkojen välillä.

Keskusteltiin seuraavasta ohjausryhmän kokouksesta, jossa käydään yksityiskohtaisemmin läpi pykäläluonnoksia. Ohjausryhmän jäsenillä on aikaa 9.8.2021 saakka kommentoida seuraavassa kokouksessa esitettäviä pykäläluonnoksia. Sama aineisto lähtee myös vaikutustenarvioinnin tueksi Sykelle kesäkuun ohjausryhmän kokouksen jälkeen. Vaikutustenarviointia, mukaan lukien vaihtoehtojen tarkastelua, on tarkoitus tehdä kesän aikana, mutta lopullinen arviointi valmistunee vasta syksyksi.

Amanda Aalto (Finanssiala ry) piti puheenvuoron ympäristövahinkovakuutuksen kehittämismahdollisuuksista. Vakuutusalan mukaan alueellinen rajoittaminen ei ole täysin välttämätöntä, mutta erityisesti maakuljetusten osalta vahinkojen sisällyttämistä nykyiseen järjestelmään ei nähdä tarpeellisena. Öljyvahingot on alustavasti mahdollista ottaa mukaan vakuutukseen. Kalustohankintojen osalta vakuutusala toteaa, etteivät ne sovellu vakuutuksesta maksettavaksi, mutta kalustohankinnoista aiheutuvat kustannukset voitaisiin maksaa muusta lähteestä. Vakuutusala totesi, että rahoitusmalli ei määritä sitä, kuinka paljon vahinkoja syntyy. Tässä mielessä rahasto ei ole sen kustannustehokkaampi vaihtoehto vakuutukseen verrattuna. Vakuutusta voitaisiin laajentaa YSL 182 a §:ssä tarkoitettuihin toimiin, mutta korvauksen enimmäismäärä rajaisi korvattavien kustannusten määrää. Tämä varmistaisi sen, että vakuutuksen kustannukset pysyisivät aisoissa. Vakuutuksessa maksut määräytyvät riskiperusteisesti ja maksajapuolelle turvallinen vaihtoehto on se, että ulkopuolinen kolmas osapuoli vastaa vakuutus päätösten teosta. Hallinto jää suhteellisen kevyeksi. Vakuutusala totesi haluavansa vertailun vakuutuksen ja rahaston välillä.

Anni Juvonen (YM) esitteli ÖSRA/TOVA-maksun täsmentämisen lähtökohtia. Ohjausryhmä haluaisi seuraavan version olevan selkeä kokonaisuus, josta löytyvät pääomat, korvattavat vahingot ja kustannukset, tapauskohtaiset korvauksien enimmäiskatot sekä koko rahoituskuvio.

4 § Muut asiat

Leena Ylä-Mononen totesi, että ohjausryhmälle on jaettu tiedoksi Powerpoint-esitys, jossa on tiivistetyksi ONSE-selvityksen (SYKE:n selvitys ympäristövahingoista Suomessa vuosina 2013-2019) lopputulokset sekä muiden kuin ONSE:n kattamien tapausten määristä yleisiä havaintoja. Lisäksi esityksessä on valtion budjetista rahoitetut tapaukset/ÖSRA:sta maksetut korvaukset/ympäristövahinkovakuutuksesta maksetut korvaukset.

Ohjausryhmälle ilmoitettiin tiedoksi, että seuraavan kokouksen aineisto jaetaan noin viikkoa ennen kesäkuun ohjausryhmän kokousta. Nyt esitetyistä asioista voi esittää kysymyksiä ja kommentteja ennen seuraavaa kokousta.

5 § Seuraava ohjausryhmän kokous on maanantaina 21.6.2021 klo 9.30-12.00

6 § Kokouksen päättäminen

Kokous päätettiin klo 15.20